ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3464 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ԱՊՐԻԼ 1883 — Ն. Տ. 8 ՄԱՅԻՍ 1883

ՄԱՄՈՒ

ԼՐԱԳԻՐ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտա
» » Դաւառաց » 12 »
Վեցամեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Դաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Սանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զեղչ սակարկութիւն կը լինի։

30 ՓԱՐԱԶ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 30 ՓԱՐԱԶ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիրը—Ջնորէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաչա կոզուշը, Շարգ Զարշըսը թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զապուած նամակ չտպուած, եւայլն եւ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական. — Քաղաքական տեսութիւն. — Դատաստան Կարգ. դատաւորաց. Չարդ. (Դատաստան Ընդհ. դատաւորաց). — Լատանք. — Թղթակցութիւն (Զմիւռն). — Գիտական. — Առեւտրական. — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 26 ԱՊՐԻԼ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տպագրական տեսչութիւնն հեռեւեալ ազդարարութիւնն ուղղած է խիթէրն էքսբրէս լրագրին.

«Խիթէրն էքսբրէս լրագիրը բարեսիրութեան պատրուակին ներքեւ կայսերական կառավարութեան նը-կատմամբ չարամիտ ակնարկութիւններ պարունակող խորհրդածութիւններ հրատարակելու հին սովորութիւնն իւր վերջին թիւերուն մէջ ի գործ դրած լինելով, կ'ազդարարուի մէկեալ լրագրին, որ նմանօրինակ չարամիտ ակնարկութիւններ պարունակող հատուածներ հրատարակելէ զգուշանայ»։

Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆբրին այս առաւօտ Հէլիքսն շոգենաւով մայրաքաղաքս հասնելով թոռհանէ եկաւ, ուր դեսպանատան պաշտօնատարք ընդունեցին զինքը։ Լորտ Տըֆբրին ուղղակի Բերայի Անգլիական դեսպանատունը գնաց։

Վաղրթ կ'ըսէ թէ Լորտ Տըֆբրինի Պոլսոյ մէջ բնակութիւնը 6 օր միայն պիտի տեւէ, սակայն Լատնի գլխաւոր լրագիրք տարբեր կերպով կը ծանուցանեն։

Մխախոտի Բէժիին հաստատութիւնն ընդունող կայսերական հրամանագրին հրատարակման առթիւ՝ վեհ. Սուլթանը փափաք յայտնեց անձամբ ճանչել Օսմ. կայսերական Պանքային տնօրէն Պ. Տըվոյ, որ ծխախոտի Բէժիի խնդրոյն յաջողապէս կարգադրութեան մէջ մեծ մաս ունեցած է։ Հետեւապէս Պ. Տըվոյ ի մօտոյ վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ։

— —

Ֆար տիւ Պոսֆոր լրագիրը կ'ըսէ թէ Օսմ. պաշտօնատարաց ամսականներուն կանոնաւորապէս վճարման վերաբերեալ տեղեկագիրը (մազպաթան) վեհ. Սուլթանին վաւերացման ներկայացուած է։ Օսմ. կայսերական Պանքային և Եմտական նախարարութեան միջեւ կընքեալ կարգադրութեան մը համեմատ Պանքան երկու կուսակալութեանց գլխաւոր հասոյթները գերբաւ առնելով 150,000 ոսկւոյ վարկ մը պիտի բանայ կայսերական կառավարութեան։ Պանքան իւր վճարած գումարներուն վրայ 0/0ին 1/2 քոմիսիոն պիտի առնու և յետեալ երկու կուսակալութեանց հասոյթներէն աւելի վճարած գումարներուն համար ալ (մինչեւ 150,000 Օսմ. ոսկի) 0/0ին 8 տոկոս պիտի հաշուէ եղեր։

— —

Դեսպանք դեռ մինչեւ երէկ իրիկուն չէին պատասխանած Բ. Դըրան շրջաբերականին, որ կը ծանուցանէր թէ կայսերական կառավարութիւնը վերջնապէս որոշած էր Բաթանթի օրէնքն Ցունիս մէկէն գործադրել։ Բ. Դուռն անյապաղ պատասխանի կ'սպասէ։

— —

Կ'ըսուի թէ բոլոր մեծ տերութիւնք՝ վասա էֆէնտիի(*) Լիբանանու կառավարիչ անուանման հաւանութիւն տուած լինելով, դեսպանք այսօր ժամ 8ին միջոցներն արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատունը պիտի գումարուին և անտերունչ դաղթական տոյզքն հաւաքելով կայսերական արուեստից վարժարանը (Սանայի մէքթէպի) կը դնէ, որպէս զի հոն արուեստ սորվելով անկիրթ և անոպայ չմեծնան։

Ռուսաց արտաքին գործոց նախարար Պ. Տը Կիէրսի որդին՝ մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանատան քարտուղար անուանեցաւ։

Շաբաթարէն մայիս 5 թուով հեռեւեալը կը հեռագրեն Սթամպուլ լրագրին.

«Ալպանիայի ցեղերուն ապըստամբած լինելուն վերաբերեալ լուրերն հերքեցէք։ Ալպանիա խաղաղ է շնորհիւ խնամոց և ազդեցութեան Միւշիր Ասիմ փաշային, որ անմիջապէս վերահաստատեց բարեկարգութիւնը։»

Հեռագիրը ծանոյց մեզ արդէն թէ Զատկին օրը Բոր-Սայիտի մէջ անկարգութիւնք ծագած էին։ Բոր-Սայիտէն ապրիլ 18/30 թուով հեռագիր մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Անգլիական էֆիրչին կազէթ լրագրին։

«Երէկ կէս օրէն երկու ժամեայ՝ քանի մը յոյներ, Թշնամի իրենց հիւպատոսին, որ խոստացած էր կառավարչին թէ ցաւալի դէպք մը չպիտի պատահէր, եկեղեցւոյն դուռը դրուած չորս ոստիկանները նախատելէ և զինաթափ ընելէ յետոյ՝ ըստ սովորութեան փորձ փորձեցին ցուդայի պատկերը կախել։ Ոստիկանութեան հրամանատարն յայնժամ հրաման ըրաւ իւր մարդոց, որպէս զի սուինով խառնարաց վրայ յարձակին և ամբոխը ցրուեն. Բնիկները պատահածն իմանալով, արաբական դիւղէն մեծ բազմութեամբ վազեցին պարսատիներով զինեալ և հեռուէն քար նետել ըսկսան։ Կառավարիչն ուզեց զանոնք ձերբակալել. բայց խաժամուժը բողոքեց ըսելով թէ Բոր-Սայիտի փողոցներուն մէջ իսլամաց արիւնը կը վազէր։ Կառավարիչն յայտարարեց անոնց թէ այնպիսի բան մը չէր պատահած, և զինուորական շրջթայ մը կազմել տուաւ զանոնք կասեցնելու համար։

«Հելլենական հիւպատոսն, որ իւր կուսակից ազգակցաց հետ անկարգութեան տեղն հասած էր, սպառնալիք կրեց, և անմիջապէս Անգլիական Իրիս շոգենաւէն օգնութիւն խնդրեց։ Իսկոյն խումբ մը նաւաստեաց հրաման եղաւ որ ցամաք ելնելու պատրաստուին, և երբ իրողութիւնն յայտնուեցաւ, նոր խռովութիւն, ինչպէս նաեւ սուինով նոր յարձակում մը տեղի ունեցաւ, բայց Անգլիացի նաւաստիք ակնոցէ վիքթորիա Թագուհի» ազգակիներով ընդունուեցան յոյներէն։ Սուրիացի մը սպանուեցաւ և 20 մարդիկ վիրաւորեցան, թէ՛ յոյն և թէ՛ ոստիկան։ Սուրիացին այսօր թաղուեցաւ։ Յայնժամ քաղաքիս մէջ ընդհանուր սարսափ մը տիրեց, վաճառատունները կը գոցուէին, և ղրոյց կը պտըտէր թէ արաբք քաղաքիս վրայ յարձակում մ'ընելու կը պատրաստուէին, որ սակայն տեղի չունեցաւ։ Անգլիացի պահապան զօրաց թիւն աւելցաւ. 12–15 նաւաստիներէ բաղկացեալ պահակախումբեր քաղաքիս մէջ կը պտըտին։ Յունաց եկեղեցին երեսի վրայ թողուած է և Անգլիացի պահակախումբ մը կը պահպանուի։ Անգլիական հիւպատոսին արուած աղերսագիր մը կը խնդրէ որ նաւաստիք ցամաքը մնան. հիւպատոսը հաւանութիւն տուին այս առաջարկին»։

— —

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ քաղաքապետութիւնն՝ որը և անտէրունչ դաղթական տոյզքն հաւաքելով կայսերական արուեստից վարժարանը (Սանայի մէքթէպի) կը դնէ, որպէս զի հոն արուեստ սորվելով անկիրթ և անոպայ չմեծնան։

Կայսերական պալատն քարտուղար Բեաղիմ պէյ, արտաքին գործոց նախարարութեան թղթակցութեան սենեկին տնօրէն Ֆեհիմ պէյ և վեհ. Սուլթանին թիւնապահ հաղարապետ Իսմայիլ պէյ՝ Սերվեր փաշայի պիտի ընկերանան, որ իւր հրահանգներն ստացած լինելով մայրաքաղաքէս մեկնելու կը պատրաստուի ի Մոսկուա։

Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնը դրամանենդաց նոր խմբակ մ'երեւան հանեց։ Ոստիկանութեան ծածուկ լրտեսներն իմանալով որ Ղալաթիոյ մեծ փողոցին վրայ ոսկերչութիւն ընող Դանիէլ և Ստեփան անուն եղբարք դրամանենդութեան կը պարապին իրենց խանութին վրայի սենեակին մէջ, և իրիկունները կեղծ դրամոց կաղապարներն և այլ գործիքները տուն կը փոխադրեն, կիրակի գիշեր առնոց Գասըմ փաշայի կողմն ունեցած տունը կսխեցին և, իրաւ՝ 100ական ղրուշնոց և 50ական ղրուշնոց ոսկիներ չմնալու կաղապարներ և 4 1/2 հատ չինուած ու 10 հատ կիսաւարտ կեղծ ոսկիներ գտան և դրամանենդներն ալ ամբարկեցին։ Կ'սուի թէ յիշեալ կեղծ ոսկիներն այնպիսի ճարտարութեամբ շինուած են, որ ամենէն վարժ աչերն իսկ չեն կրնար եղեր կեղծութիւնն երեւան հանել։ Թուրքերէն լրագիր մը կ'իմանայ թէ վեհ. Սուլթանը Սատագաթի պատուանշան տուեր է Ղալաթիոյ ոստիկանութեան քոմիսէր Քէրիմ էֆէնտիի՝ ի վարձ այն աշխարհութեան և արթնութեան, որով յիշեալ դրամանենդաց խմբակն երեւան հանած է։

— —

Կ'ըսուի թէ Յունաստանի թաղեալ գաւառաց վագրֆներու խընդիրը կարգադրող խառն յանձնախմբին Օսմ. պատուիրակ Իսմայիլ պէյ և Հելլենական իշխանութեանց միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած լինելով, Իսմայիլ պէյ ընդարձակ բողոքագիր մը ղրկեր է Բ. Դուռը։

— —

Հելլենաց Օլկա թագուհին երէկ առաւօտ Պիրէոնէն մեկնած լինելով, հաւանականաբար վաղն առաւօտ Վոսֆորէն պիտի անցնի և ուղղակի Օաէսա պիտի երթայ։

Թէրճէմանի Հաղիգաթ կը ծանուցանէ թէ Պեսական խորհուրդն որոշեր է հարցաքննութեան ենթարկել Բերայի Ճրդ ղրջանակի թաղապետութեան գլուխ Պլաք պէյն՝ հետեւեալ երկու խնդրոց համար։ Մին սա է թէ Պլաք պէյ՝ Ղալաթիոյ հասարակային պարահանդէսներու տեղերէն ըստ օրինի 75ական ոսկի տուրք առնու տեղ 50ական ոսկի առեր և այս կերպով թաղապետութեան սնուցեալին 300 ոսկի վնաս հասուցեր է եղեր։ Երկրորդն ալ սա է թէ Թէվֆիգպաշիի հասարակաց պարտէզին շինութեան պատճառաւ՝ թաղապետութիւնն հազարաւոր ոսկի պարտուց ներքեւ ընկած է։

Ցիշեալ պարտէզին շինութեան որչափ ծախք եղած լինին ստուգելու պաշտօնով քննիչ յանձնախումբ մը կարգուած էր, որ թէպէտ պարտէզն աչքէ անցունելով քննած և ստուգած է, բայց դեռ իւր տեղեկագիրը չէ մատուցած Պեսական խորհրդոյ։

— —

Վիէննայի լրագիրը հետեւեալ սարսափելի ոճրագործութիւնը կը պատմեն, որոյ վրայ հեռագիրը ցարդ որ և է տեղեկութիւն մը չէ տուած։

Բուսֆուրի Իտալական հիւպատոսն սպաննուեր է հետեւեալ սոսկալի պարագայներով։ Երեք դիմակաւոր մարդիկ գիշերանց հիւպատոսին տունը մտնելով սպասաւորները կը կապեն և մահու չափ կը ծեծեն. յետոյ հիւպատոսին սենեակը կը մտնեն. որ ոտքի ձայնէն արթնցնելով ըէվոլվէր մ'առնուլ և օգնութիւն գոչել կ'ուզէ, բայց չյաջողիր, որովհետեւ չարագործներէն մին անմիջապէս անոր վրայ յարձակելով դանակ մը կը խոթէ կուրծքն։ Երեք դիմակաւոր չարագործներն յետոյ հիւպատոսին կնոջը սենեակը կը մտնեն, և զայն կապելէ յետոյ՝ ճակտին վրայ կը դնեն ատրճանակի մը փող և կը հրամայեն որ իւր գոհարեղինաց պահուած տեղն իմացնէ։ Դժբաղդ կինը սարսափահար լինելով չկրնար խօսիլ. յայնժամ չարագործներէն մին զայն խօսեցնելու համար կաթնակեր տըղայն օրոցէն հանելով պատին կը դարնէ այնպիսի ուժգնութեամբ որ խեղճ ազուն ուղեղը չորս կողմ կը ցայտէ։ Տղուն մայրը զայս տեսնելով կը մարի։ Չարագործք յայնժամ դղրոցները կը բանան և դաղարները կը խորտակեն, բայց քանի մը ոսկեղէն և մատանիէ դատարիչ բան չեն գտներ։ Չարագործք յետոյ կնոջ գլխուն եւս ատրճանակի մը հարուած տալով կը փախչին։ Այս քսմնելի ոճիրն առաւօտուն երեւան կ'ելնէ և տեղական իշխանութիւնք քանի մը մարդիկ կը ձերբակալեն, բայց մինչեւ ցարդ ոճրագործներուն հետքը գտնուած չէ։

— —

Վերջին թղթաբերով եկած Անգլիական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ պայթուցիկ նիւթ մը պարունակող և Իրանտայի նախորդ դեղեսաւոր քարտուղար Պ. Ֆոսթըրի ուղղեալ նամակ մը բռնուեր է Լոնտրայի թղթատարական պաշտօնատան մէջ։ Անգլիական ոստիկանութիւնն արտասովոր միջոցներ ձեռք առեր է Լոնտրայի կիլտհալ կոչուած օթեւանը պաշտպանելու համար, վասն զի ոստիկանութեան ղրկուած անստորագիր նամակ մը ծանուցեր է թէ Ֆենիանք՝ Պ. Բէվընտիչի և Պ. Պուրքի սպանութեան տարեդարձին օրը, մայիս 6, յիշեալ շէնքը տինամիթով օդն հանելու դիտաւորութիւն ունին։

— —

Մուսուլի կուսակալը կը հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան թէ վերջին օրերս այն կողմերը կարկուտ տեղալով՝ քսան և չորս գիւղերու ցանքերուն և այգիներուն մեծ վնաս հասուցեր է։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Ամստրտամ, 7 մայիս.

Պանքան իւր դրամագիղն 0/0ին 4ի իջուց։

Վիէննա, 7 մայիս.

Զորից պատուիրակաց յանձնախումբն երէկ Վիէննայի մէջ գումարուելով վերջնականապէս ընդունեց ամբողջ պայմանագիրն առանց որ եւ է դիտողութեան։ Պատուիրակաց ստորագրութիւնը կ'սպասուի ի մօտոյ։

Գահիրէ 7 մայիս.

Մինչեւ այսօր միջազգային յանձնախմբին ճանչցուած հատուցմանց գումարն 800,000 անգլիական ոսկի է։

Սուսանէն եկած լուրերը կը հաստատեն թէ ժողովուրդն ամեն տեղ հարկ կը վճարէ Սուս Մարգարէին։

Լոնտրա 7 մայիս.

Լրագիրք խմբագրական յօդուածներ կը հրատարակեն Պ. Քաղալէի կենաց եւ գործոց վրայ։ Մարմինը շաբաթ օրը թաղուեցաւ ի ներկայութեան բազմաթիւ բարեկամաց եւ քանի մը նախարարաց։

Պէրլինէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մոսկուայի բնակչաց շատերուն եւ մանաւանդ բազմաթիւ ուսանողաց հրաման եղած է որպէս զի Մոսկուայի եւ Բեդրսպուրկի քաղաքներէն եւ շրջակայներէն հեռանան, ուր թաղաքներդ վերադառնալ։ Ամեն օր տոնին խռովարկութիւնք կը լինին Մոսկուայի տուներէն շատերուն մէջ։

Փարիզ 7 մայիս.

Պ. Սատի Քարնոյ երմտացոյցի յանձնախմբին նախագահ անուանեցաւ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնն յաջորդաբար երկու պարտութիւն կրեց խղճի ազատութեան վերաբերեալ խնդրոյ մը մէջ։ Ընթերցողք կը յիշեն թէ Պրատլոյ անուն անատուած մը օրինաւորապէս երեսփոխան ընտրուած լինելով երեք տարի առաջ, ուզեց իւր աթոռը բազմիլ ժողովոյն մէջ. բայց որովհետեւ Աստուծոյ գոյութեան չէր հաւատար, յանձն չառաւ խորհրդարանական երդումն ընել, ուր Աստուծոյ անունը կը յիշուի, և խնդրեց լոկ իւր պատուոյն վրայ խօսք տալ թէ հաւատարիմ պիտի մնայ Սահմանադրութեան և թագուհւոյն։ Այս առաջարկ մերժուեցաւ ժողովոյն մեծամասնութեան կողմէ, որ կազմուեցաւ Պահպանողականներէն և Ազատականաց մի մասէն։ Պ. Պրատլոյ վերընտրուելով, այս անգամ յանձն առաւ սովորական երդումն ընել. բայց որովհետեւ յառաջագոյն յայտարարած էր թէ այդ երդում իւր խղճի առջեւ նշանակութիւն չունէր, երդում ընելն եւս իրեն արգիլուեցաւ մի և նոյն մեծամասնութեան որոշմամբ։ Բայց Պ. Պրատլոյ չէր վհատած. իւր աթոռ թափուր հրատարակուելուն պէս, Նորթէմբրընի ընտրողք կը վերընտրէին զինք, և Պ. Պրատլոյ մերթ ընդ մերթ ժողովոյն ներկայանալով, ամեն անգամ աւելի կամ նուազ երկար վիճաբանութեան մը տեղիկ ուտար, որոյ արդիւնքը միշտ նոյն էր. — Անգլիոյ երեսփոխանաց ժողովը չէր ուզեր իւր մէջ ընդունիլ մարդ մը, որ Աստուծոյ գոյութեան չհաւատալու ամբարշտութիւնը գործած էր հրապարակաւ և իւր առջեւ իսկ։ Պարտ է յիշել սակայն թէ այս անգլիական խորհրդարան, որ այժմ անաստուածները չընդունիր, երբեմն չէր ընդուներ կաթոլիկներն ալ, Հրեայներն ալ և այն մաքրասէր Բողոքականներ, որք երդում ընելու յանձնառու չէին լիներ։ Երեսփոխան ընտրուած անձանց քաղաքային մի կարեւոր իրաւունքին վայելման, այն է խորհրդարանի անդամակցելուն դէմ դրուած այս ամեն արգելքներ մի առ մի վերացուեցան երկար վիճաբանութիւններէ և յուզումներէ յետոյ, յորս Ազատականք, որք կրօնական խնդիրները բառնալու դատը կը ջատագովէին միշտ, ի սկզբան մեծ դժուարութիւններ ունէին իսկ պարտութիւններ կը կրէին. բայց որովհետեւ աշխարհս կը քայլէ. միտքերն ալ կը լուսաւորուին, Ազատականք ի վերջոյ կը յաղթէին։ Կը թուի թէ այս անգամ եւս այնպէս պիտի լինի։ Պ. Պրատլոյի մերժման խնդիրը, խղճի ազատութեան կերպարանին ներքեւ, մեծ յուզում յառաջ բերաւ երկրին մէջ։ Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնն որոշեց ի հիմանց լուծել խնդիրն, և օրէնք մը առաջարկեց, որոյ տրամադրութեանց համեմատ այն Երեսփոխանք որ չուզեն Աստուծոյ անունամբ երդնուլ, իրենց պատուոյն վրայ հանդիսաւոր խոստում մը տալով պիտի կրնան չատանալ։ Ասոր հետեւանքը պիտի լիներ որ եթէ սնդլիական ժողովուրդն անաստուածներ ալ ընտրէր, երեսփոխանքը ընդունել զանոնք։ Բայց Պ. Կլատսդոն յայտարարեց և հաստատեց թէ իւր առաջարկութիւն աւելի կրօնասէր քան անկրօն ոգի մը ունի։ Նշանաւոր ատենաբանութեան մը մէջ զոր արտասանեց ի պաշտպանութիւն առաջարկեալ օրէնքին, դիտել տուաւ թէ, խորհրդարանն, հետզհետէ թեթեւցնելով կրօնական խտիրներն, այն կէտի վերածած է, ուր լոկ Աստուծոյ գոյութեան դաւանութիւն մը բաւ կը համարուի երեսփոխանական ատթոռը բազմելու։ Բայց Աստուծոյ գոյութեան չոր հաւատ մը կայ, որ մեծ տարբերութիւն չունի անհաստատութենէ։ Կան որք Աստուծոյ կը հաւատան, բայց զԳրիստոս չեն ճանչնար. կան որք զԱստուած գէթ նոյնական բնութեամբ չեն դաւանիր, որով մեք աստուածապաշտս կը դաւանինք, իբրեւ Նախախնամութիւն և Գերագոյն դատաւոր մեր գործոց ու խորհրդոց. որովհետեւ զԱստուած մարդկութենէ անջատ և մեր գործոց բնաւ չխառնուող վերացական ոգի մը կը ճանչեն, և կան ալ որք թէեւ տեսակ մը Աստուծոյ կը հաւատան, բայց հոգւոյ անմահութիւն չեն ընդունիր։ Խորհրդարանին պահանջած երդումն ահա այսչափ սահմանափակ մտքով Աստուծոյ գոյութեան հաւատ մը բաւ կը համարի. բայց ինչո՞ւ համար կատարեալ աստուածապաշտ Քրիստոնեայք պարտաւորուին հաւասար նկատուիլ այդչափ ոահմանափակ հաւատ մը ունեցողներու հետ. թո՛ղ ամեն ոք ազատ լինի իւր խղճի և մտաց համոզման համեմատ վարուելու, և Քրիստոնեայք իրապէս քրիստոնեավայել եղանակաւ մը երդում տան։ Բաց ասոնք, խորհրդարանը կրնայ մերժել այն անհաւատներ միայն, որք իւր առջեւ իսկ յայտարարեն, Պ. Պրատլոյի նման, թէ, որովհետեւ Աստուծոյ գոյութեան չեն հաւատար, այդ անուամբ երդում մը ազդեցութիւն չունենար իրենց խղճի վրայ. բայց եթէ բան մը չըսեն և իրենց անաստուածութեամբ հանդերձ յանուն

Աստուծոյ երդում ընել յանձն առնուն, ժողովը չկրնար հակառակիլ։ Ըսել է որ արդեւքն ամեն անհաւատից դէմ իսկ չէ. զի կրնան գրաւելիս անհաւատներ որք խորհրդարանին առջեւ կեղծաւորապէս ըսքողեն իրենց բուն համոզում, թէեւ դուրսն ամենուրեք իրրեւ անաստուած ճանչցուցած են զիրենք։ Արդ, քանի որ անխիղճ և կեղծաւոր անաստուածք կ'ընդունուին յանդամակցութիւն խորհրդարանին, էր չընդունուին խղճամիտ և անկեղծ անաստուածք։ Մնաց որ, իրարմէ պէտք է վերջնապէս բաժնել կրօնական տարբերութեանց և քաղաքային իրաւանց ու արտօնութեանց հիմնովին տարբեր խնդիրներն։ Այս ոգւով ընթացած է ցարդ Անգլիական խորհրդարանն, 130 տարի առաջ քաղաքացիութեան իրաւունք տալով Հրէից և ապա կաթոլիկներն և Հրեայներն իր մէջ ընդունելով հետզհետէ, և այժմ պէտք է ամբողջացնէ այդ ազատական ոգւոյ պահանջումը։ Քաղաքային պաշտամանց կատարման համար մարդիկ ուրիշ տեսակ փորձի մը պէտք չէ ենթարկուին բայց եթէ քաղաքային կարողութեան ու ձեռնհասութեան և քաղաքային պայմանաց կատարման փորձին։ Ի վերջոյ, Պ. Կլատսդոն խոստովանեցաւ թէ գիտէ որ իւր առաջարկ ի սկզբան համակրելի չպիտի թուի. բայց միշտ այսպէս եղած է. Ազատական կուսակցութիւնը միշտ ՇԱՍՍՈՒԱԾ է կրօնային ազատութեան պատերազմը մղելով. բայց Ազատականք յառաջ կը տանին զայդ պատերազմ, ոչ միայն որովհետեւ ազատութեան պատերազմն է այն, այլ որովհետեւ միանգամայն կրօնի պատերազմն է. զի կրօնը մեծապէս կը ՇԱՍՍԻ այնպիսի խտիրներ յարուցանելուն համար, զորս անիրաւ և բռնաւորական կը համարին այդ խարութեանց զոհ գնացողներն, և կը հարուածեն կրօնն իրրեւ պատճառ և թոյլատու սոյն անիրաւութեանց ու բռնութեանց։

Պ. Կլատսդոն այսպէս չատ ընդարձակ տեսութեամբ մը ներկայած լինելով խնդիրն, անգլիացի քանի մը նշանաւոր եպիսկոպոսներ, բուղքական թէ կաթոլիկ, իրենց հանանութեան [illegible] առաջարկեալ օրէնքին, և կը յուսացուցէր թէ Պ. Կլատսդոնի առաջարկն անկրօն ոգւով յղացուած չպիտի համարուէր։ Բայց Պրատլոյի անհաճոյ անձնաւորութիւնը խնդրոյն վերհուութիւնը կ'աղտոտէր. ընդդիմադիրք կ'ամբաստանէին կառավարութիւնը թէ այդպիսի անշնորհք մարդու մը խորհրդարանն ընդունուելը դիւրացնելու համար, ժողովոյն բոլոր դործերը մի կողմ կը թողուր և յատուկ օրէնք մը կը բերէր, իւր բոլոր ոյժ ի գործ դնելով անոր քուէարկումն ապահովելու համար։ Եւ իրաւ, թէ և օրէնքներն անցեալոյն նկատմամբ կիրառութիւն չեն կրնար ունենալ, բայց Պ. Պրատլոյ կրնար վերընարուիլ, և իբրեւ նոր եբրայեցի մը, ըստ նոր օրէնքին լոկ պատուոյ վրայ խօսք մը տալով, կրնար բազմիլ Նորթէմբրդընի երեսփոխանական աթոռին վրայ, և յայտարարած իսկ էր թէ այսպէս պիտի ընէր։ Ուստի, Ազատական նախարարութեան ջանքերն ի դերեւ ելան, և լիազումար ժողովոյ մը մէջ, 581 քուէարկուաց մէջէն միայն 3 քուէի մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ առաջարկեալ օրէնքն, որ ներկայ նստաշրջանին մէջ այլ եւս չկրնար ներկայացուիլ։ Արդէն յայտնի էր թէ բոլոր իռլանդացի երեսփոխանք, օրուան նախարարութենէն վրէժ լուծելու համար, Պահպանողականաց հետ պիտի միանային. բայց խումբ մը երկչոտ Ազատականներ ալ միացան հակառակորդաց հետ, և նախարարութեան կրել տուին այս պարտութիւն, որուն յաջորդեց ծանրադոյն պարտութիւն մը. զի հետեւեալ օրը Պ. Պրատլոյ նորէն ներկայացաւ ժողովոյն, յայտարարելով թէ պատրաստ էր յանուն Աստուծոյ երդում ընելով իւր աթոռը բազմիլ. բայց, ինչպէս նախընթաց պարագայից մէջ, ժողովը ստուար մեծամասնութեամբ յարեցաւ Պահպանողականաց գլուխ Սըր Սդաֆորտ Նորթքոդի առաջարկին, որ Պ. Պրատլոյի պահանջումը կը մերժէր։ Իրաւ է որ այս պարտութիւնք ներքին կամ արտաքին աշխարհավարութեան կենսական խնդրոց չեն վերաբերիր, այլ իսկապէս պատահական խնդիրէ մը ծագում առած են. բայց որովհետեւ նախարարութիւնն իւր բոլոր ոյժ տուած էր առաջարկեալ օրէնքին, որոյ հեղինակն ալ ինք էր, այդ պարտութիւնք աննշան դէպքեր ալ չեն։ կըրնայ ըսուիլ թէ Պ. Կլատսդոն և իւր պաշտօնակիցք ՇԱՍՍՈՒԱԾ են միայն իրենց ազատամտութեան շնորհիւ, բայց ՇԱՍՍԱՆ ստոյգ է. իսկ թէ ինչ պիտի լինի ադոր հետեւանքը, դեռ յայտնի չէ։ Իրաւ է որ Պ. Կլատսդոն ներկայ վիճաբանութեան մէջ վստահութեան խնդիրը չէր դրած, ինչպէս դրաւ վիճաբանութեանց քըւէով փակման ջերմ խնդրոյն մէջ. բայց քաջալերեալ [illegible] Թերթեր, զորս կիրակի աւուր թերթաբերով ստացանք, կ'ըսէին որ եթէ խորհրդարանական երդման նըկատմամբ Պ. Կլատսդոնի օրէնքը մերժուի, արդի նախարարութիւնը չկրնար պատուաւորապէս շարունակել իւր պաշտօնավարութիւն, և պէտք է որ կա՛մ հրաժարի, կա՛մ լուծէ խորհրդարանն և նոր ընտրութիւններ կատարել տայ, երկրին կարծիքն իմանալու համար։ Հասկընալի է ուրեմն թէ Պ. Կլատսդոնի նախարարութեան պարտութիւնը մեծ գոհութիւն պատճառած լինի Պահպանողականաց, որք անվերջանալի ծափահարութեամբք ընդունեցին քուէարկութեան արդիւնքը, բայց ո՛չ անշուշտ այն համոզմամբ թէ ի մօտոյ կարող պիտի լինին դարձոց գլուխն անցնիլ։

* * *

Կարեւոր է յիշել թէ մի և նոյն խնդիր քանի մը շաբաթ առաջ Սպանիոյ մէջ եւս ծագեցաւ, և ազատական լուծում մը ստացաւ։ Մատրիտի կառավարութիւնն օրէնք մը առաջարկեց, որուն համեմատ երդնուլ պարտաւորուած ամեն Սպանիացի ազատ պիտի լինի իւր խղճին ամենէն աւելի յարմարող ձեւով երդում տալ, այսինքն ուղղ Աստուծոյ անուան վրայ պիտի երդնու, ուղղ պատուոյ վրայ, հայրենեաց վրայ կամ երկրին օրինաց վրայ։ Սպանիական խորհրդարանը, քուէարկելով զայս օրէնք, ցոյց տուաւ թէ ինք Անգլիոյ խորհրդարանէն առաւել ազատամիտ է։ Եւ ասա պատմական խնդիր մը կը ծագի։—

Ո՞չ ապաքէն Սպանիա կրօնական աննրողութեան աւանդական երկիրն եղած է, և ո՞չ ապաքէն Հաւատաքննութիւնն, իւր նողկալի հետեւանքով, հոն դտաւ իւր վերջին ապաւէն։ Ո՞չ ապաքէն Անգլիա, ընդհակառակն, միջին դարէն ի վեր մեծագոյն հարուածները տուած է Պապական բացարձակ իշխանութեան, և ո՞չ ապաքէն իւր իմաստասէրք են որ, ԺԸ դարու մէջ, կրօնական մոլեռանդութեանց հիմը քանդեցին և ճամբայ բացին Վոլդէռի և ժամանակակից ֆրանսացի իմաստասիրաց։ Արդ, ի՞նչպէս կը լինի որ այդ երկու ազգեր այսօր իրենց առջի ընկերաց հիմնովին հակառակ ընթացքի մը մէջ կը դտնուին։

Հակասութիւնը սակայն երեւութական է աւելի, քան իրական։ Երբ Ֆերտինանտ–կաթոլիկ, Կարլոս Ե. և Ֆիլիպ Բ. յանուն կրօնի կը ջարդէին Արաբներն ու Հրեայներն Սպանիոյ մէջ, և Սպանիայէն դուրս սաստիկ կռիւ մը կը մղէին Բողոքականաց դէմ, բոլոր Սպանիացոց բազձանքը կը կատարէին։ Սպանիացիք ջերմ կաթոլիկ էին, մոլեռանդ և անողորմ, և կը պարտաւորէին իրենց վեհապետներ հալածիչի դերը կատարել։ Թոյլատրելի [illegible] արդէն. ո՛չ թէ հաւատաքննութիւն է որ Սպանիոյ յետադիմութեան պատճառ եղաւ, այլ Սպանիոյ յետադիմութիւնն էր որ յառաջ բերաւ հաւատաքննութիւն։ Իսկ այս յետադիմութիւն արդիւնք էր աւելի ընդհանուր պատճառներու։ Սպանիացին իւր կրօնական համոզումներ յառաջ տանելու համար մեծագոյն զոհողութեանց յանձնառու կը լինէր, և երբ վերջերս իւր կառավարութիւն առաւել ազատական ընթացքի մը հետեւիլ ուզեց, ըստիպեց զայն առջի հալածողական անողորմ ոգւով ընթանալու, և վերահաստատեց Հաւատաքննութիւնն։ Իսկ Անգլիացիք ո՛չ այնքան կրօնական, որչափ պետական նըկատումներով յուզած են կրօնական խնդիրներն ու խտիրներն։ Անգլիացւոց մեծագոյն մասը դաւանութիւն մ'ընդունելէ առաջ նայած է վերեւ, տեսնելու համար թէ կառավարութիւնն ու վեհապետն ի՞նչ կը խորհին այդ մասին։ Հէնրի Ը. մէկ հարուածով կրօնական հերձուածն յառաջ բերաւ պետական շահերու և երկիւղներու դրդմամբ. Եդուարդ Դ.ի օրով ալ խնամակալ Լորտ Սիմուր առանց մեծ դժուարութեան բողոքական ըրաւ Անգլիան. Մաւի Թիւտոռ դաւանանի հարուածով մը կաթոլիկութիւնը վերահաստատեց յԱնգլիա, մինչդեռ Ելիզապէթ նոյն եղանակաւ Անկիւքանութիւնն հաստատեց։ Անգլիացւոյն միշտ պէտք եղած է պաշտօնական դրօշ մը, և [illegible] սին կրօնական համոզմանց միջոցներ։ Անգլիացիք ձեռք բերելու համար հրատարակուած օրէնքները նուազ խիստ չէին, և Նոն–Քոնֆորմիստներու (Պետականէն տարբեր դաւանութեան մը հետեւողներու) դէմ հալածանքները նուազ հարստահարական չէին, քան ինչ որ կը լինէր յՍպանիա Հաւատաքննութեան ներքեւ։ Բայց, ինչպէս ըսինք, Անգլիացւոյն նկատումն իրապէս քաղաքական էր։

Արդ, ժամանակ անցնելով երկու ազգերն ալ պարտաւորեցան զիջում ընել դարուն պահանջմանց. բայց այս մասին եւս հաւատարիմ մնացին իրենց մայր–գաղափարաց։ Սպանիացին, որ անկեղծապէս կը փափաքէր դարձի բերել ուրիշներն, որպէս զի՝ դաւանելով իւր անսխալ կրօն՝ իրեն պէս ապահովեն իրենց երկնային կեանք, տեսաւ թէ պէտք էր հրաժարիլ այդպիսի ամուլ ձեռնարկէ. ուստի համարձակապէս կ'որոշէ այլ եւս չպահանջել երդում մը, որ կրնայ բնաւ չհամապատասխանել կրօնական ներքին համոզման մը։ Սպանիացւոյն փնտռածն էր հոգին, և երբ կը համոզուի թէ այլոց հոգւոյն փրկութիւնն իրեն չվերաբերիր, [illegible] ցոյցերը մի կողմ կը թողու։ Իսկ Անգլիացին, որ դլխաւորապէս արտաքին ձեւերու կը նայէր, և երեւութական միօրինակութեան մի կրքաղաձար, ի վերջոյ հիմը կը զոհէ և թող կուտայ որ պաշտօնական չընջնակէ դուրս ամեն ոք իւր կարծիքներ յայտնէ, բայց խոտիւ կը պահանջէ որ ինչ ինչ հանդիսաւոր առիթներու մէջ աւանդական բանաձեւերն արտասանուին ըստ առաջնոյն։ Եւ այսպէս, Լիդրեի հեռաւոր մը, եթէ չուզէ կեղծաւորութեամբ փոխարինել կեղծաւորութիւնը, չկրնար Բոլոքականութեան և ազատ քննութեան երկրին մէջ։ մինչ համարձակապէս կրնայ մտնել Մատրիտի Քորթէսը, Հաւատաքննութեան և կրօնային աննրողութեան երկրին մէջ։ Բայց պիտի դայ ժամանակ մը յորում ձեւապաշտ Անգլիացին այդ մասին եւս վերջ պիտի տայ իւր խարութեանց, և թերեւս ուրիշ նախարարապետ մը Պ. Կլատսդոնի առաջարկին օրէնքի ոյժ ստանալը տեսնելու հաճոյքը պիտի վայելէ։

Բ. Ֆ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

ԿԱՐՆՈՅ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ ՀԱՑՈՅ

ԳԱՏԱԳԻՐ

ԸՆԴՀ. ԴԱՏԱԽԱԶԻՆ

Աւասիկ թարգմանութիւնն այն խորհրդոյ կամ դատագրոյ, որով կարնոյ ընդհանուր դատա[illegible] Հայոց Եղեռնագրաց տեսնին առջեւ դատուիլը կը պահանջէր.

Ի սորեւ անուանեալ անձինք փորձ փորձած լինելով յեղափոխական ընկերութիւն մը կազմելու և Ժողովրդեան մի մասը զէն ի ձեռին ապստամբութեան մղելու, որպէս զի Կարնոյ Նահանգն Օսմ. տիրապետութենէ կորզեն, հարցաքննիչ դատաւորի տեղեկագրին և ընդհանուր դատախազի պահանջման համեմատ, նկատելով որ բացատրուած չարժառիթք ճշմարտութեան համաձայն են, որոշուեցաւ ըստ օրինի դատի ենթարկել ամբաստանեալներն, ըստ տեղեկագրոյ ամբաստանիչ ատենին, որոշում որ ապրիլ 6/16ին հաղորդուեցաւ բանտարկեալ ամբաստանելոց անձամբ և փախածներուն ալ տուները։

Ամբաստանելոց խոստովանութեամբք և համիմատ վկայութեամբք ապացուցուեցաւ թէ անոնցմէ հինգն, իբր երկու տարի առաջ, յեղափոխական գաղտնի ընկերութիւն մը կազմած են Գերագոյն Խորհուրդ անուամբ։ Ահա անոնք խըմբագրած են թուղթերը, զանոնք տպագրել տուած են և ամբաստանեալ անձանց բաշխել տուած, և մի քանի ամիս առաջ պաշտօն յանձնած են Նշեհան Եարապետի՝ այս յեղափոխական դրուածներով երթալ ի Տփղիս և հոն հանգանակութիւն բանալ, իրենց դիտմանց իրագործման հարկաւոր եղած դումարն հաւաքելու համար։

Ի Կարին հաստատեալ կոչկակար Ալէքսան կ'ամբաստանուի թէ ամենայն եռանդեամբ ու գործունէութեամբ բարոյական և դրամական աջակցութիւն մը նուիրած է ՅԱՆԴամէ բաղկացած վերոյիշեալ մասնախմբին (ԽՄԲԷ)։ Ալէքսան այս մասնախմբի հրամանաց և հրահանգաց համեմատ վարուած է, թէ՝ գրգռիչ թուղթեր ցրուելով հասարակութեան մէջ, և թէ՝ հանրային խոհներ գտնելով և անոնցմէ դումար առնելով։ Ամբաստանեալներն յանցաւոր են որովհետեւ [illegible] գործոն մասնակցութիւն [illegible] նեցած են ապստամբական գրքեր ցրուելու, հանրախոհներ հաւաքելու, անոնց երդում ընել տալու [illegible] ինչպէս նաեւ յեղափոխական գրքեր գրելու մէջ։ Ուրիշ յանցանքներ, որոց մին ռուսահպատակ կ'ամբաստանուին որովհետեւ [illegible] դում տուած են և զինուոր դարձեն յեղափոխականաց կարգերուն մէջ պատերազմելու համար։ Հինգ անձեր, թէեւ յայտարարեն թէ յեղափոխականաց չեն [illegible] բարբերիր ամենեւին, ամբաստանելոց մասնութեան վրայ կասկածանուին թէ ըսած են որ կ'[illegible] նին մտնել յեղափոխական բանակի մէջ։

Հաստատուեցաւ նաեւ [illegible] գրուածոց և վիմագրական քարերու գտնուելովը, թէ Մարբէք անձն, որ կարնոյ Առաջնորդարանին մարդն է, և [illegible] ումն ուղած են ապստամբական [illegible] ուածներն այրել ապացոյցներ հետ ընելու համար, և մի քանի ժամանակ կարապետ անուն [illegible] գաղտնապէս իւր տունն ընդունած է վիմագրական քարերն,—ընդունելը, որ կրնայ նկատուիլ իբրեւ [illegible] զախոխականաց տրուած օգնութիւն մը։

Հետեւաբար, վերոյիշեալ ՅԱՆԴ ասրարքները պատժական [illegible] նաց 38րդ յօդուածով նախատեսուած ոճիրներ լինելով, յոդուածը զոր ամբողջացուցած են նոր նագրքի առաջին գլխուն յանցական տրամադրութիւնք, [illegible] անձինք իրօք այս ոճիրներու նակները լինելով, անոնց [illegible] բակային դատաստանը պէտք [illegible] զի ունենայ, զոր պահանջելի [illegible] մար ի գիր առնուած է նոր [illegible] դատագիրս։ Կայսերական [illegible]

6/18 Ապրիլ 1883

ԸՆՏԱՆԻՔ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՊԱՐՏԻՔ

Լոնտոն, 29 ապ[illegible]

Սխալանաց մեծագոյնը կը [illegible] նա՝ որ կը կարծէ թէ ամեն [illegible] բելութիւն կնոջմէ պահանջ[illegible] բաւունքն ունի, և թէ՝ բարի [illegible] ժառանգելով՝ կարէ վայելել [illegible] նական երջանկութիւն՝ երբ [illegible] փոյթ կը դտնուի իր նոր [illegible] պարտականութեանց, չդիտ[illegible] ուել իր ընկերին անմեղ փա[illegible] բութիւնքն, յարգելլուրջ զարդ[illegible] ներն, դովել բարի զգացմ[illegible] ընալ վերջապէս նորա հաճոյ[illegible] կութիւններն։

Արդարեւ պէտք չէ [illegible] մարդ ընտանիքին նիւթական [illegible]

ԹԵՐԹՈՆ ՄԱՍԻՍԻ

(27)

ԱԼՊԷՐ ՏԷԼԲԻ

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

6

աղդեցութիւն մը կ'ընէր Մաքսի վրայ, որ սխրացած անոր կը նայէր։ Մարքիզուհին իւր ազնիւ մատակին վրայ նստած էր, իրանն ամաղոնի մը մէջ բանտարկուած, որ իւր պարանոցին և ուսերուն գեղեցկութիւնը կը նկարէր։ Զին վաղցնել սկսաւ. Մաքս ալ անոր օրինակին հետեւեցաւ, և երկուքը մէկէն դըդեակին աւաղայատակ բակը մտան։ Մարքիզը մէկէն ի մէկ չճանչեց զՊ. Մաքս Տանկլար, բայց երբոր իւր կինն անոր անունը տուաւ, սիրալիր մեծարանօք ընդունեց զայն։

— Ամենն ալ դահլիճն են, ըսաւ. ուշ մնացիք, սիրելիս։

Հանրիէթ Ռոշէզ չատ կեղծաւոր էր. արդարեւ ինքզինք բռնելու կամ իւր միտքը ծածկելու արհեստն աքանչելապէս դիտէր. այնպէս որ իւր սիրելագոյն բարեկամուհւոյն մահուան կրնար ներկայ դտնուիլ առանց բնաւ լոռվելու, և սակայն յոյժ նշանակի «ա՜» մը արձակեց երբոր Մաքսիմիլիէն զէռի դդեակին ընդարձակ և հրաշազարդ դահլիճն ներս մտաւ՝ Թանտրէ մարքիզուհին թեւն առած։ Իսկոյն սկսաւ շնորհալի կերպիւ ժպալլ, մինչդեռ սրտին մէջ բարկութեան զդացում մը կ'որսար։ Բայց շուտով քաջալերեցաւ, եթէ երբեք երկիւղ կրած էր, վասն զի Արտեմիս բարձրաձայն պատմեց թէ ի՛նչպէս պատահեր էր Պ. Մաքս Տանկլարի և հրաւիրեր էր։ Մաքսիմիլիէն Հանրիէթի մօտենալով ողջունեց։ Նա ալ կամացուկ մ'ըսաւ.

— Նախաճաշէն յետոյ սենեակս եկէք ետեւէս՝ երբոր աչք ընեմ ձեզ։

Հանրիէթի դաղտնիքը Մաքսիմիլիէն էր։ Պէտք էր որ ստուգիւ սիրէր զայն. վասն զի այս խորամանդ և պաղաբլուն կինն, որ ամեն բան կը հաշուէր, մինչեւ իսկ իւր տկարութիւնները, նախաճաշէն եղած ժամանակ առաջարկեց անոր պտոյտ մ'ընել դարաստանին մէջ։ Միայն թէ, փոխանակ ծառերուն տակ տանելու, դդեակին մէջի բնակութեան յարկերը տանող աշտարակներէն միոյն մէջ սողոսկեցաւ անոր հետ։ Եւ երբոր Հանրիէթի ննջասենեակը հասան.

— Հիմա պատմէ ինձ, ես ամեն բան դիտնալ կ'ուզեմ, ըսաւ։

— Պէտք եղաւ որ Մաքսիմիլիէն վերսկսէր Արտեմիսի ըրած պատմութիւնն՝ առանց մանրամասնութիւն մը մոռնալու։ Հանրիէթ անոր աչերուն մէջ կը նայէր՝ ճշմարտութիւնն ամբողջապէս հոն կարդալու համար։ Նոյն միջոցին չէր խորհեր թէ ինչ պիտի ըսէին իրեն համար եթէ իմանային որ երիտասարդին հետ իւր սենեկին մէջ փակուած էր։ Ոչ Տիկին Վէրնիէի չարախօսութիւնները կը մտածէր, ոչ Տիկին Ռէբի այպանումները կամ Մաքսիմ Ժանտարմի բամբասանքը. ոչ, իւր նախանձութիւնը միայն պաշարած էր իւր միտք, յիմար, անիծորհուրդ և անճահ նախանձութիւն մը, վասն զի բնաւ տպացոյց մը չկար թէ Արտեմիս և Մաքս սուտ խօսելու համար համաձայնած լինէին։ Մարքիզուհին հազիւ կը ճանչէր զՊ. Տանկլար, և արդարեւ ամուսնական պարտականդէսէն ի վեր երբեք տեսած չէին զիրար։

Այդ չարաճճի արարածն իւր կենաց մէջ առաջին անդամ կը սիրէր ճշմարտապէս։ Ի սկզբան մտածեր էր հռչակաւոր անձ մ'աւելցնել իւր հաւաքածոյին մէջ, յետոյ քիչ քիչ ճարպիկ պչրանքով լարած որոգայթին մէջ ինք բռնուեր էր։ Մարդուն միամտութիւնն յաղթեր էր կնոջ չարամանդութեան. անկեղծութիւնն յաղթեր էր ստութեան։ Փոխանակ անոր անկումը պատրաստելու, յանկարծ դլխոյ և ղդայրանաց յիմարութեան մ'անձնատուր եղեր էր։ Եւ այս կիրք կը մեծնար այն ժամանակէն ի վեր, և կարծես թէ ոչինչ կրնար յագեցնել այդ սրտի մէջ յանկարծակի բորբոքեալ բոցն։

Իսկ Մաքսիմիլիէն։ Ստուգիւ յոյժ պիտի չվոնթէր եթէ պէտք լիներ իրեն ըսել ինչ որ իւր սրտին մէջ կ'անցնէր։ Հանրիէթ ի սկզբան հաճելի եղաւ իրեն իւր անբաղդատելի վայելչագեղութեամբն և շնորհալի ժըպտով։ Կը սիրէր անոր թեթեւ, յաճախ խորամանդ և միշտ չարամիտ խօսակցութիւնը. բամբասանքն ա նուշութիւն ունի մինչեւ իսկ լաւագոյն մարդոց համար։ Միայն թէ, խորհրդածելով մտածեց թէ վատթար բնաւորութիւնք միայն կը հոլածեն խեղճ մարդկութիւնը. կին մը, որ ամեն մարդու համար գէշ կ'ըսէ մէկու մը, այն մէկուն համար ալ գէշ պիտի ըսէ ամեն մարդու։ Բայց թէ որ Հանրիէթ հաճելի էր Մաքսի, դոնէ հաճելի լինելէ աւելի բան մը չէր ըներ։ Ընդհակառակն՝ Տիկին Հանրիէթ Ռոշէզ՝ ամեն անդամ դայն տեսնելուն՝ քիչ մ'աւելի կը սիրահարէր անոր. օրին մէկն՝ երիտասարդն ինքզինք տարփաւոր դատաւոր մը զոր չէր սիրեր. սովորական արկած այն ամեն կոպակցութեանց, ուր մէկուն կիրքը միւսին կրից չհամապատասխաներ երբէք։

Մաքսիմիլիէն բան մը չէր ուզեր. վասն զի չէր հրապուրած զՀանրիէթ, այլ ինքզինք ընծայած էր։ Երիտասարդը բռնուած էր, առանց մեծ խանդի, այնպիսի կապակցութեան մը մէջ, որ չատ հաճոյ չէր իրեն։ Իւր սրտին փափկութիւնը կը վիրաւորուէր իւր համբոյրներուն ստութենէն։ Պահ մը մտածեց խզել յարաբերութեան կապը. բայց ինքզինք բռնեց այն զդայմամբ, որ արանց քով սովորական, բայց կանանց քով խիստ հազուադիւտ է, այն է գլխութիւն։ Ո՞չ ապաքէն հոկտեմբեր ամսոյ մէջ նորէն ուղեւորութեան պիտի ելներ. այն ուղեւորութիւն բնական լինելու պիտի լինէր գործին, և գո՛նէ իրեն բնաւ դժգոհութիւն չպատճառող կին մը թշնամանած լինելու հարութենէն ազատ կը մնար։ Սէր լինէր կամ հաճոյք, Հանրիէթ պչրող չէր եղած Մաքսի [illegible] հետ, այլ անկեղծօրէն ինքզինք նուիրած էր [illegible] մինչեւ իսկ, առանց իւր պարզամիտ անմտութեան [illegible] Հանրիէթ կրնար արդէն նշմարել Մաքսիմիլիէնի [illegible] ջութիւնը։

Շարունակ ոտքի վրայ կեցած էր անոր առջեւ, [illegible] ինքնասիրութիւնը քիչ քիչ կ'ողոքուէր։

— Շնորհակալ եմ, ըսաւ, կասկածս անիրաւ եղեր։

Մաքսիմիլիէն սենեակէն դուրս ելաւ առանց մը տեսնուելու, և իւր բացակայութիւնը նշմարելու առաջ դահլիճը մտաւ։ Քանի մը վայրկեան [illegible] հիւրերը պարտէզն եւան բարձրաձայն և թափառելէ ընդարձակ ճեմելիք մ'երթալու համար։ Արտեմիս նորէն կը խօսակցէր Մաքսիմիլիէնի [illegible] մինչ մարքիզը կը շաղակրատեր Տիկին Վէրնիէի [illegible] Մորիս Ժանտարմի հետ։ Ասոնց ետեւն, քիչ մը [illegible] տիկին Ռէբ՝ Լուի մարէշալի հանեմեալ [illegible] նութիւններուն վրայ կը ժպտեր։ Տիկին [illegible] ցակայ էր երկու աւուր համար. այրը պէտք [illegible] էր անոր՝ իւր ազդականներէն միոյն [illegible] համար։

— Երկար պիտի կենաք Թրէբոր, կըսէր [illegible] զուհին։

— Մինչեւ հոկտեմբեր ամիսը, տիկին։

— Այդչափ երկար։

— Երբոր մէկը չատ կ'աշխատի, ըսաւ Մաքսիմ [illegible] լիէն ժպտելով, ժամանակն երկար չերեւիր։ [illegible] Հաճեցէք նկատել որ մեծ հայրս և ԺԷմմա հետ [illegible] երկու արիւն դորոքներէ չէջապատեալ եմ [illegible] վերջապէս ծոցն աչքիս առջեւն է, և միշտ կը [illegible] մանկութեանս այդ հին բարեկամը դիտել։

(Շարունակելի)

տոքն միայն հոգալով, կան և բաղումք են հաւասար կարեւոր պարտիք՝ զորս հաստուցանել պարտի այրն իւր կնոջ։ Երբ մի մարդ՝ ի չնորհս աչաղուրջ ընտրութեան՝ կը վայելէ երկնից ամենամեծ պարգեւն — բարի կնոջ կենակցութիւն — պարտի ճանչել զորա յարգը։

Ահաւասիկ բարի ամուսնոյ մը պարտականութեանց մի քանին։ Նախ՝ ընարել ներդաշնակութեան ոգին ընտանեկան կենաց զեկավար, լինել հեզահամբոյր և քաջագր՝ մի տիպար ամուսնոյ։ Գլխաւոր նկարագիրն է։ Թող համբերութիւնը լառն լինի, քաջագր է իր պատուղ։

Ցուլիոս Կեսարի համար կը պատմուի թէ՝ գրգռուած միջոցին Հռոմէական այրուբենը ծարէ ի ծայր կը մրմնջէր։ ... որոտալ առաջ։ Սոկրատ կինն՝ որ նշանաւոր էր [illegible] թեամբ մի չատանալով դառն բառերու կիրարկութեամբ, յանդգնեցաւ ձեռքին աման մի ջուրն խեղճ փիլիսոփային գլուխն ի վար պարպել։ Սոկրատ հանդարտութեամբ սա բառերն արտասանեց, «Որոտումէն վերջ ընդհանրապէս կ'անձրեւէ»։ Ո՞րքան փոքրիկ Սոկրատներ կան արդեօք որ պիտի ըսէին, «Անձրեւէն վերջ երբեմն կարկուտ կը տեղայ»...

Այր և կին խիստ զուգաւոր լինելու են զիրար թշնամանելէ և անհամաձայնութենէ՝ մանաւանդ մուսնութեան առաջին տարիներու մէջ, զի այդ ժամանակ ամուսնութիւնն՝ դիւրաբեկ զերդ տկար ցօղուն՝ չէ կարող տոկալ մրրկաց սաստկութեան, զի դեռ արեւուն ջերմ գրկանք, դեռ եղանակաց օրհնեալ համբոյրք չեն զօրացուցած նորա արմատ։

Կատարեալ վստահութիւն ունենալ իր կնոջ վրա։ Ահա քաղցրագոյն այն հաճոյից որ մի այր կարող է ընծայել իւր ընկերոջ։ Ո՞րքան գգուած պիտի լինէինք մեր կենակցին տիկնական փառասիրութիւնն՝ երբ առնին գործոց կարգադրութեան միջոցին իր հետ խորհրդակցելէ յետոյ մեր որոշմանց գործադրութեան ձեռնարկէինք։ Ո՞րքան պիտի հրճուէր նա տեսնելով՝ որ գիտենք յարգել իր կարծիք, և ո՞րքան անկեղծ պիտի լինէին իր մեզ տալիք խորհուրդք։

Փոքր պակասութեանց ներող աչօք հային ամուսնական սէրն անչէջ կը պահէ։ Մեր կնոջ թերութիւնքն աքօղել պարտք է մեզ նը-ուիրական, և չէ երբէք ներելի յաչս այլոց հանդիսել։ Դիտողութեանց եղանակն իսկ փափկութիւն մը պէտք է ունենայ։ Ծիծաղ մը, սիրուն բառ մը ի՞նչ հրաշքներ չեն գործած։

Ամուսնական վիճակը նաեւ պարտք կը դնէ արանց վրա տան մէջ, ընտանեկան վառարանին մօտ որոնել իրենց գերազանց հաճոյքն, լաւ համոզուած լինելով թէ՝ ո՛վ որ իր կնոջն ու զաւակաց ընկերութեան մէջ չգտներ խրախճանք, ընդունայն պիտի որոնէ զայն այլուր։

Կինն ունի ճշնական օրեր. մի բարի ամուսնոյ պարտքն է գթոյ, [illegible] կարեկցելու [illegible] նաւ որութիւնն լինիլ՝ մանաւանդ այդ օրերուն։

Եւ ա՛րդ, ինչ փափկութիւն տամ գրչիս խօսելու համար այն սեռին հետ՝ որ ա՛ինքան դիւրազգաց է։ Ջաղցրանն այնքան դժուարութիւն չզգաց որքան ես կ'ըզգամ այժմ բառեր գտնելու, ոգորկելու ու այնպէս ներկայացնելու համար զանոնք իմ սիրուն ընթերցողուհեաց։ Բայց ի՞նչ, միթէ մի բացակայ եղբայր պէտք ունի՞ այսքան արարողութեանց՝ յայտնելու համար իր քոյրերուն այն խորհուրդներն ու գաղափարներն՝ որոնց գիտութիւնն օգտակար կը դատէ իրենց համար։

«Գրէ՛» կ'աղաղակեն ուսեալ և բարեկիրթ տիկնայք, ուսումնատենչ օրիորդք, և իրենց անուշ ձայնին արձագանք կը հանի ինձ անդունդէ անդունդ։

Ահա՛ ուրեմն բարի կանանց գլխաւոր պարտականութեանց համառօտ բովանդակութիւնն։

Նախ՝ Արարչէն յետոյ և բոլոր արարածներէ առաջ՝ սիրել իր այրն ու զաւակունքը։ Զանազ ամեն միջոցաւ դրաւել նոցա վստահութիւնն ու արժանանալ նոցա մեծարանաց։

Լաւ ուսնիլ առանին պարտականութիւններն, լինիլ կարգապահ, կատարել ամեն ինչ իր ժամանակին, պահել ամեն ինչ իր տեղն ու գեղը գտած է, այնպէս որ եթէ բիծերն որ և իցէ տարուան մը մէջ Արեգական վրայ խիստ շատ երեւին, 11 տարի եռաքը դարձեալ ասնոր վրայ շատ բազմութեամբ կը տեսնուին, մի և նոյն բանն հասկընալու է նաեւ ամենանուազութեան համար։ Ընդեալ և այս տարին բիծերու ամենաշատութեանց տարիներ են։ Բիծերուն ամենաշատութեանց տարիներն Արեգական վրայ այնպիսի մեծութեամբ բիծեր կը տեսնուին, որք պարզ աչօք իսկ երեւելի են։ Արդ, 1881 տարւոյն վերջերն արդէն Արեգական վրայ պարզ աչօք բիծ մը տեսնուած է։ 1882 ին հոկտեմբերի 24ին Պ. Թէրմէսչինի կրցած է Արեգական վրայ պարզ աչօք բիծ մը նշմարել։ Մի և նոյն տարւոյն վերջի ամսոյ մէջ ես ալ՝ Արեգակն եղած ժամանակ՝ թեթեւապէս սեաւ ապակի մը գործածելով, որ առարկայներն ամենեւին չէր մեծցներ, մեծամեծ բիծ մը նշմարելու յաջողեցայ։

Ամսոյս 9 ին ըստ սովորութեան Հայկական կրթարանն Աստեղագիտութեան դաս տալու համար դացած ըլլալով, նոյն կրթարանին բաղմարդիւն ցնորէն Ցնորդ Գուրգէն ինձ կ'իմացնէր թէ իւր աստեղագիտական մեծ դիտակին քովը զետեղեալ յուզարկիչ ամենափոքր դիտակաւ իսկ Արեգական վրայ բիծեր կրցած էր նշմարել։ Ասանկ խիստ տկար դիտակաւ մը նշմարուող բիծերը շատ տարածեալ պէտք է որ ըլլան, որք ուրիշ ատեն չեն կրնար ցորեկուան լուսաւորին վրայ աչենուիլ, բայց եթէ բիծերուն ամենաշատութեանց տարիներուն մէջ։

Արդ, ըսածներէս կը հետեւի թէ Արեգակն ալ փոփոխական աստղ մ'է, որուն շրջանը գրեթէ 11 տարի է, և որուն փայլունութեան ամենաշատութեան ու ամենանուազութեան մէջի տարբերութիւնը խիստ քիչ է։

(Շարունակելի)

ՀԵՐՈՆԻՄՈՍ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ

—o—

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ, ՇՐՋԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԱՍՏԵՂՔ

—

(Շարունակութիւն)

Աստեղագէտք՝ շրջանաւոր աստղերն հետեւեալ երեք կարծեօք կը մեկնեն։

Նախ անանկ կ'ենթադրեն թէ յիշեալ շրջանաւոր փոփոխութիւնք աստղին իւր առանցքին վրայ թաւալելէն յառաջ կուգան, որ այսպէսով հետզհետէ իւր մակերեւոյթին լուսաւոր ու մթին մասունքը մեզի կը ցուցնէ։

Երկրորդ՝ շրջանաւոր աստեղք յառաջ կուգան իրենց լուսատու մակերեւոյթէն առնելէն մթին մոլորակի մը կամ փոքր մարմնոց օղակի մ'անցքէն, որով այսպէսով յիշեալ աստեղք առաւել կամ նուազ կը խաւարին։

Երրորդ կարծիքն այն է թէ շրջանաւոր աստեղք մեր Արեգական պէս բիծերով ծածկեալ են, և այս բծերն երբեմն յիշեալ աստղերն այնչափ կը ծածկեն, որ անոնց լոյսն զգալի կերպիւ կրնան տկարացնել։

Դիտենք որ մեր Արեգակը մըթին բծերով ծածկեալ է. այս բիծերն երբեմն անոր սկաւառակին վրայ խիստ բազմութեամբ կը տեսնուին և երբեմն ալ կարի սակաւաթիւ են. կրնայ պատահիլ նաեւ որ Արեգակը բոլորովին բիծէ զուրկ ըլլայ։

Գալիլկէր 1711ին Արեգական վրայ 50 բիծ մեկէն տեսաւ. Շրէօյտէր աստեղագէտն ալ անգամ մը Արեգական վրայ 68 բիծ մեկէն նշմարեց։

Բայց Արեգական վրայ բիծերուն ամենաշատութիւնն ու ամենանուազութիւնը պատահական բան մը չէ և շրջանաւորութեան մ'ենթարկեալ է։ Այս շրջանն, որուն տեւողութիւնը գրեթէ 11 տարուան հաւասար է, Տէսոյի Շվապ ապատեղաւորայ ոչ ոք իրաւունք ունի բռնանալու. սակայն նոյն իսկ այս անհատական գեղեցիկ զգացումները բնականապէս կ'իրազործուին միայն այնպիսի պարագաներու մէջ, ուր բացորոշ կը տեսնուի ֆորձելը անկարողութիւն, եւ այս էական պայմանէն դուրս մի եւ նոյն զգացումները կը կորսուին իրենց աղնուութեան ասոյնն եւ իսկական նպատակէն կը շեղին. իսկ երբ կազմուրեալ մարմիններ կամ պաշտօնական հաստատութիւնք իրենց գործառնութեան նպատակ կը դնեն նոյն զգացումներու գործադրութիւնն եւ հաստատեալ սովորութեան մը կը վերածեն զայն (առանց էական պայմանի), այն ժամանակ իրենց անուղղակի նպատակն եղած կը լինի՝ ֆորմալիզմն եւ անբովանդակութիւնը։ Ա յսպէս, Զմիւռնիոյ Հայ հասարակութեան չքաւորման Ազգի եւ մասնաւոր ընկերութեանց կողմէն կ'ընդունի ձրիապէս բնակարան, դեղ, բժիշկ, դպրոց, դպրոցական պիտոյք, զգեստ եւ մինչեւ իսկ ամսական թոշակ. մինչդեռ օտարազգի հասարակութեանց չքաւորներն եւ ո՛չ մի բան ձրի կ'ստանան եւ յետին տանկն անգամ տարեկան թոշակ մը կը վճարէ զպրոցին՝ իւր զաւակաց կրթութեան համար։ Մենք, ներկայ դրութեամբ, ո՛չ միայն բանաւոր նպատակի մը չենք հետեւիր, այլ նոյն իսկ առաջադրեալ նպատակին գլխովին հակառակ եւ վնասակար արդիւնքներ կ'ստանանք անզգալի կերպով. Հայ չքաւոր ծնողքն, վստահ Յէսի դրութեան, երբէք չը մտածեր իւր զաւակաց կրթութեան վրայ, եւ կը ժուռանայ գրիչ մը կամ ասեղ մը գնելու իւր քսակէն, եւ թերեւս այդ խնայեալ դրամն կը ծախսէ պնծասիրութեան նորաձեւ քուրջ մը գնելու համար. Հայ չքաւոր ընտանիքն, մինչեւ ոսկորներուն ծուծը՝ վարժուած Յէսի դրութեան, կ'ախորժի մշանջենապէս յորդւոց յորդի բնակիլ այն խանութներուն մէջ, որք ամեն տեսակ ապականութեանց կեդրոն եղած են, եւ երբէք չը մտաբերեր այդ անբարոյականութեան տիղմէն ելնելով բարոյապէս վերականգնիլ եւ պատուաւոր ընտանիք մը կազմել. վերջապէս այդ խանութներու մէջ բնակող Հայ չքաւոր ծնողաց զաւակները կը վարժուին մի եւ նոյն ապականեալ կենաց եւ ձրիապէս ընդունուած կրթութեան. Յէսի բնակարանի աղտեղութեան մէջ կը թաղուի՝ նոր սերունդներու ծնունդ տալու համար։ Այս ամենէն սա եզրակացնել կ'ուզենք թէ՝ «ձրիի դրութիւնը վնասակար է՝ թէ՝ ազգային եւ՝ թէ՝ բարոյական տեսակէտով։

* * *

Զատկին երեքշաբթի օրը Գասապայի մէջ պատահած ցաւալի դէպք մը՝ մի եւ նոյն զիւղաքաղաքի եւ Զմիւռնիոյ Հայ եւ օտարազգի հասարակութիւնը վրդովեց։ Առաւօտեան ժամը 9ին (ըստ եւրոպ.) մօտերը հինգ յոյն զինեալ աւազակներ Պոռչէ սրճարանը կ'իջնեն եւ Գասապացի Պոռչ անուն հարուստ յոյնին որդիները կը պահանջեն. սակայն հոն չգտնելով, սրճարանին մէջ գտնուած մարդոց կը հրամայեն որ իրենց առջեւն իյնան. այս սպառնական հրամանին վրայ ոմանք կը յաջողին փախչիլ, բայց հինգ հոգի (յոյն) կ'ստիպուին հնազանդիլ աւազակաց հրամանին. սրճարանէն դուրս երթելով՝ կը տեսնեն նաեւ երեք հայ երիտասարդներ, երկուքն, Կարապետ Սիվրիսարլեան եւ Միհրդատ Ղազարոսեան, Իզմիրցի, որք Զատկի տօնին առթիւ հոն՝ իրենց ազգականաց այցելութեան գացած էին, եւ միւսն խաչ անուն Գասապացի երիտասարդն. աւազակապետն ՀՀՈ (Հատեւ.) կը գոչէ եւ զանոնք եւս իրենց առջեւ ձգելով՝ կը հրամայեն սատիկ արագութեամբ վազել. աւազակներէն մին առեւանգեալներուն առջեւէն կ'առաջնորդէր, իսկ չորսն անոնց հետեւէն ազատակներով եւ հայհոյանքներով յառաջ կը քշեն եւ մերթ ընդ մերթ դաշոյնի կռնակով կը հարուածեն. այս սրընթաց արշաւը կը շարունակուի մէկ ժամ. զառ ի վեր, զառ ի վայր, դերբուկ, աւազուտ, հարթ եւ ժայռոտ, տղմուտ եւ ջրային, ամեն տեսակ ճանապարհէ՝ շարունակ առանց չունչ առնելու՝ կը վազեն, աւազակներն իրենց ետեւէն։ Պոռչի սրճարանապետն արդէն տեղւոյն ոստիկանութեան լուր տուած էր. եւ ահա Մըսրլը օղլու Ահմէտ հարիւրապետն՝ չորս հեծեալ ոստիկաններով՝ կայծակի արագութեամբ կը սլանայ աւազակաց ետեւէն, համաձայնակի կ'անցնի եւ նոցա ճանրան կը կտրէ իւր ընկերներովն Երկիւղ եւ կատաղութիւն՝ աւազակաց վայրագութեան չափը կը լեցնեն. անհնարին արագութեամբ յառաջ, յառաջ կը քշեն. առեւանգեալը կը պարտասին, հնչապառ եւ ուժաթափ՝ այլ ամենայն միջոց կը վազեն։ Աւազակաց սարսափը, հոգնութիւնը այլ եւս կարողութիւն չունի թողուր Կարապետի վրայ. աչքերը կը մթագնին, ծունկերը կը կթոսին եւ ինքն իւր վրայ կ'ինայ՝ մարած. աւազակապետը կը զայրանայ. յառաջ կը զոռայ, ձայն չկայ. եւ դժոխային վայրագութեամբ արիւնռուշտ դաշոյնն ուժգնակի կը վարսէ Կարապետի կուրծքին, եւ ծխաչունչ արեամբ թաթաւուչ դնտա կը կորզէ. բոսորագեղ արեան կոնակ մը դուրս կը ժայթքէ հէք Կարապետի կուրծքէն, եւ՝ արդէն կիսամահ՝ հոգին կ'աւանդէ։ Միւս կողմէն ճակատամարտն սկսած էր աւազակաց եւ հեծեալ ոստիկանաց միջեւ. երկուստեք կը փոխանակուին բազմաթիւ հրացանի գնտակներ. ոստիկանք յարձակողական գիրք մը կը բռնեն, իսկ աւազակք մի կողմէ կը յառաջեն եւ փոխն ի փոխ յետ դառնալով կը պատասխանեն հեծելոց գնտակներուն. առեւանգեալ 7 հոգիք բոլորովին ուժաթափ՝ կը յաջողին այլ եւ այլ կողմէ ապաստանիլ։ Հրացանի գնդակ մը աւազակապետը դեռին կը տապալէ. երկրորդ մը, երրորդ մը եւ չորրորդ մը աւազակներէն դեռին կը զլորին. իսկ հինգերորդը կը յաջողի խոյս տալ, Մըսրլը օղլու Ահմէտ ազան էր, որ հրացանի չորս հարուածով մի զինի միոյ չորս աւազակ անչնացուցած էր։ Քաջն Ահմէտ չորս սպանեալ աւազակաց գըլուխները կտրել կուտայ եւ դժբաղդ առեւանգելոց հետ կը հանի ի Գասապա եւ գլուխները ցիցերու վրայ անցուելով՝ մեծ հանդիսիւ քաղաքին մէջ ի տես կը հանէ։ Իսկ տարաբաղդ Կարապետի դիակը կառքով կը տարուի տեղւոյն Հայ եկեղեցին եւ յաջորդ օրն կը բերուի ի Զմիւռնիս, ուր յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ սովորականէն աւելի խուռն բազմութեամբ։

Կարապետ Սիվրիսարլեան ազնիւ եւ բարեբարոյ երիտասարդ մ'էր՝ հազիւ 22–23 տարեկան. իւր պարկեշտ եւ քաղցր բնաւորութեամբ՝ բարեկամաց եւ քաղաքացւոց համակրութիւնը կը վայելէր. իւր անխոնջ աշխատութեամբ կը խնամէր նաեւ հայրաբար իւր երկու քոյրերը։ Մխիթարութիւն կը մաղթենք իւր սգաւոր ընտանեաց։

Մըսրլը օղլու Ահմէտ ազա հարիւրապետն արժանի է իրաւամբ տեղւոյս կառավարութեան մէկ նոր շնորհքին։ Կը լսենք թէ աւազակաց գլուխներն ի Մանիսա տարուած են, նոյնպէս խոյս տուող հինգերորդ աւազակն եւս բռնուած ու սպանուած է։

Այս եղերական եւ աւազակաց շահատակութեան նոր դէպքն, որ նոյն իսկ քաղաքի մէջ տեղի կունենայ, Զմիւռնիոյ եւ շրջակայից կենաց եւ ընչից ապահովութեան մասին ի գործ դրուած միջոցներու վրայ լաւ գաղափար մը չտար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 18—25 ԱՊՐԻԼ

—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Թէֆթիք.—Վաճառեցաւ 208 հակ, այն է 85 հակ կէրեսէ և Էնկիւրիւ, լաւ տեսակ, 23 3/4 դրի հոխան, և 123 հակ մորթի ապրանք, «վադրթ» և խառն, 17 1/2–22 1/2 դրի։ Պատրաստ՝ 2500 հակ։ Շաբթուս յանձնուեցաւ նաեւ 240 հակ վանի, որք յառաջագոյն վաճառուած էին։ Հրապարակը բանուկ է. գիները ամուր են. լաւ տեսակք՝ 23 1/2—24 1/2 դրշ, միջին տեսակք՝ 22—23 դրշ, մորթի ապրանք «վադրթ» 18—22 դրուշ գունաւորք՝ 17—19 դրուշ, ստորին տեսակք՝ 8—12 դրուշ, վանի՝ 13 1/2—15 1/2 դրուշ։

Բուրսա.—Շաբթուս վաճառեցաւ 8,000 հոխա Գասապ պաշի, Ա. տեսակը 9 1/2 դրուշի, Բ. տեսակը 7 1/2 դրուշի, և Գ. տեսակը 5 1/2 դրուշի հոխան։ Թէպէտ առուտուր չկայ, սակայն գիներն ամուր են, լաւ տեսակ Գասապ պաշի՝ 5 1/2—9 1/2 դրուշ, միջին տեսակ Գասապ պաշի 4 7/8—8 7/8 դրուշ, փոքր—Ասիոյ քրքմա՝ 6—6 3/4 դրուշ։

Բանպէկ.—Վաճառմունք անչնչան են։ Գիներն անշարժ կը մնան, Ատանա՝ 6 1/2—6 3/4 դրուշ, Զմիւռնիոյ՝ 6 7/8—7 դրուշ։

Կանէ.—Վաճառեցաւ 200 հակ 103 փարայի հոխան։ Պատրաստ՝ 2000 հակի չափ։ Եգիպտոսէն և Սուրիայէն ուզուելուն պատճառաւ գիներն ամուր են։

Մերսին.—Վաճառեցաւ 60 հակ, այն է 42 հակ Բէշլի 30 1/4–31 ֆբանքի հոխան, 11 հակ Խոքանա 195–200 դրշ. (ոսկին 100 դրուշէն), և 7 հակ Քուլթայիս 1 ոսկիի հոխան փոխանցմամբ։ Պատրաստ՝ 230 հակ։ Հրապարակն հանդարտ է. գիներն անշարժ կը մնան։

Կապերտ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 2000 կոտոր հին Շիրվան ագամաղլի, յետոյ յանձնելի, 36 ֆբանքի կտորը, 31 կտոր մեծ խիվա 9ական ոսկւոյ, և 41 կտոր փոքր խիվա 3,75 ոսկւոյ կտորը։ Պատրաստ՝ 6,000 կտոր Տաղիստան և 15,000 մէթրոյի չափ Թերազու։ Հրապարակն հանդարտ է սակաւաթիւ գնողներով։ Շիրվանի և Գարապաղի «Նամազլիները» շարունակ կը փընտրուին։

Աէրն.—Վաճառեցաւ 3 սընտուկ Եւդոկիա և Զիլէ (Թալէ քուալէ) 152 1/2 դրուշի հոխան։ Պատրաստ՝ 150 սնտուկ։ Հրապարակը չափազանց հանդարտ է, բնաւ գնող չկայ։ կ'ըսուի թէ ափիոնն այս տարի յոյժ առատ պիտի լինի։ Գիներն են.—Մալաթիա 200 դրշ. Զիլէ և Եւդոկիա 175 դրշ., Պալբէքէր 175 դրշ., Էնկիւրիւ 175 դրշ., Նալբխան, Պէյ-Պազար և Պիլէճիք 170–175 դրշ., Կէյվէ 160–165 դրշ., Զըգընթը 120–130 դրուշ.

Գուլէ Եէր.—Վաճառեցաւ 2,000 հոխա լաւ տեսակ խառն 23–25 դրշի հոխան, 800 հոխա բնական սպիտակ սովորական 21 1/2 դրշ.ի հոխան, 2000 հոխա լաւ դեղին 17 1/2–18 1/2 դրուշի, 800 հոխա միջին դեղին 14 1/2 դրուշի, 500 հոխա ստորին 5 դրշի հոխան։ Պատրաստ 75,000 հոխա։ Հրապարակը բաւական բանուկ է. գիներն անշարժ կը մնան, բայց թոյլ են։ Էքսթրա սպիտակ 30–31 դրշ., բնական սպիտակ յարմարեալ 27–28 դրշ., բնական սպիտակ 23–25 դրշ., բնական սպիտակ խառն 21–22 դրշ., լաւ դեղին 17–19 դրշ., միջին դեղին 15–16 դրշ., ստորին 5–5 1/2 դրուշ հոխան։

Գոհրէ.—Վաճառեցաւ 38 պարկ Ակն 11 1/2 դրշ.ի, 6 պարկ կեսարիա 11 դրուշի, 7 պարկ Նիկոմէդ 10 դրուշի և 12 պարկ Զորում 9 դրշ.ի հոխան։ Պատրաստ 400 պարկ կեսարիա, լաւ և միջին տեսակէ, և 200 պարկ Եւդոկիա և Զորում։ Հրապարակն հանդարտ է. գիները թոյլ են. Ակն 11–11 1/4 դրշ., կեսարիա 11–11 1/2 դրշ., Էնկիւրիւ 10 3/4 դրշ., Եւդոկիա 9 1/4–9 1/2 դրշ., Զորում 9–9 1/4 դրշ. հոխան։

Գիւրէ.—Պատրաստ 110 պարկ սեւ և 80 պարկ սպիտակ։ Գնող կայ, բայց պակաս գիներով. կապոյտ 6 1/2–7 դրշ. և սպիտակ 5 1/2–5 3/4 դրուշ հոխան։

Սուլէյ.—Շաբթուս նշանակելիք որ և է գործ չկայ։ Պատրաստ 2000 հոխա։ Հրապարակն հանդարտ է. գիներն են—լաւ տեսակք 16 1/4–17 դրշ., միջին տեսակք 15 1/2–16 դրշ.ի հոխան։

Մեղրմոմ.—Պատրաստ 1,500 հոխա։ Հրապարակն հանդարտ է, գիներն 18 1/2–19 դրշ.ին միջեւ անփոփոխ կը մնան Օսմ. ոսկին 100 դրշի հաշուով։

Մոմնէ (Մահմուդիէ).—Նշանակելիք կարեւոր գործ մը չկայ։ Գիներն անփոփոխ կը մնան, լաւ տեսակք 12, միջին տեսակք 5–6 և ստորին տեսակք 3–4 մէճիտիէ հոխան։

Մոդի.—Շաբթուս մորթի վրայ եղած գործողութիւնք հետեւեալ կերպիւ կը համառօտին.

Գոմէշ.—Նշանակելիք վաճառում չկայ։

Եշ.—Շաբթուս որ և է վաճառում չկայ։

Ուխրէ.—Վաճառում չկայ, բայց հրապարակին վրայ քանի մը գնող կան։

Գառն.—Շաբթուս ետքէն յանձնուելու պայմանաւ քանի մը վաճառումներ եղան 16 3/4–17 դրշ.ի դոյզը։

Կոզլ.—100 կտորի չափ վաճառեցան 75–80 դրշ.ի դոյզը։

Նապատպէկ.—Պատրաստ 10,000 կտոր, որոյ համար գնող չկայ մինչեւ անգամ 100 կտորը 14 մէճիտիէի։

Գիներն են.—Մատակ գոմէշի մորթ, 40–50 հոխանոց, 3,50–4 ոսկւոյ, որձ գոմէշի մորթ, 50–60 հոխանոց, 4–5 ոսկւոյ, եղան չոր մորթ՝ 10–11 դրուշ հոխան, եղան թաց մորթ՝ 6–6 3/4 դրուշ, հորթի մորթ՝ 6–6 1/2 դրուշ հոխան, ոչխար՝ 22–28 դրուշ դոյզը, այծ՝ 15–18 դրուշ, գառն՝ 16–17 դրուշ դոյզը, նապաստակ՝ 100 կտորը 14 1/2–15 մէճիտիէի (ըստ ծանրութեան)։

Գոմէշ եղջիւր.—Հազուագիւտ է։ Գիներն անուանական են, 4 3/4 դրուշ հոխան 100 կտորը 180 հոխա կշռող։

Կոզն.—Շաբթուս Կիրասոնի մէջ 1,000 պարկ վաճառեցաւ 72 դրուշի կենդինարը։ Պատրաստին առատութեան պատճառաւ հրապարակն յոյժ հանդարտ է։

La publicité de letranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

ԱԶԴ

Առեւտրական պատուաւոր տան մը ուղեւոր գործակալի (քօմի–վուայաժէօր) և կամ համարակալի պաշտօնն ստանձնելու պատրաստ անձ մը կայ, որ հմուտ է Հայերէն, Ֆրանսերէն և ռումմներէն լեզուաց, թրքերէն կը խօսի և քիչ շատ առեւտրական փորձառութիւն ունի։

Պէտք ունեցողները լրագրոյս գրասեն եկին միջոցաւ կրնան զըտնել զինքը։

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
Գ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԿՐԹԱՐԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
Ի Ն. Յ-ԿԷՕ Վ.Է ԻՈՎԷՐԷՆՅ
Տպագրեալ ի Վենետիկ
Ի Վանս Ս. Ղազարու

Անգլիական լեզուն ուսանողներէն բազմագոյնք չգիտնալով որ երկու տարիէ ի վեր հրատարակուած է Կրթարան մը նոյն լեզուի՝ արդի գործնական ոճից ի մի ձուլմամբն եւ յարմարմամբը, պատշաճ կը համարինք ծանուցանել որ սոյն գիրքը կը բաղկանայ երկու հատորէ եւ երկու տարի։

Ընթերցման ուղիղ ուսումը քաջ աւանդելու մեծ կարեւորութիւն տրուած է։ Քերականական կանոնք պարզուած են բացայայտ հրահանգօք, որք նախ բառ առ բառ թարգմանուած են ի հայ եւ ապա սովորական լեզուաւ։ Եւ ամեն մէկ հրահանգը խօսակցութեան ձեւի ալ յարմարցուցած է։ Բառական տեղեկութիւնք, ընտիր ասացուածք, եւ սովորական խօսակցութիւնք լի եւ հոծ են. մասնըկաց կերպ կերպ գործածութիւնքն եւ լեզուին յատուկ դժուարութիւնք մեկնած են։

Իսկ երկու տարիներն Հայ հրահանգաց թարգմանութիւնն յանգ. լեզու։

Գինն է Ֆր. 5.50։

Կը վաճառի ի Սեբրոս խան, եւ ամէն ազգային գրավաճառաց քով։

ԻԼԱՆ

Պունտան մուգատտէմ տախի իլան օլունտըղը իւզրէ նիզամիյէ էլպիսէ անպարբնտան վիրիուպ զայ թապուրլարը մարիֆէթի իլէ քիւլեէվմ իմալ օլունմագտա պուլունան էլպիսէ վէ սայիրէսէն ֆազլա գալուբ իսէ պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի մրգտարլարը տիքտիրիմէք իւզրէ հէր նէվ զապիթ վէ մէքեաթիպ վէ հատէմէ վէ նէֆիէրաթ վէ սայիրէ էլպիսէլէրի իլէ ոտն կէօմլէք վէ սայիր չամաչուր իւճրէթլէրինին նիսանը բումինին 28ինճի փէնճշէնպիի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնազասալարը պիլ իֆրա մէգքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վերիլէճէյինտէն, իմալինէ թալիպ վէ 30ընճը ճումա իրթէսի կիւնիւ եւլզտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ օլանլարընն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէմէլէրի։

Հաթապ անպարը իչուն 2,000,000 օքքա քէօմիւր իլէ 100,000 չէքի օտուն միւպահա օլընճաղընտան էտայէ թաւիպ օլան վէ չերաթթինի անլամագ խաթէյէնլէրին մայիս իպթիտասընա գատար լէվազիմաթը ումումիէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի։

Թանիէ իտարէսինին 99 սէնէսի մարթընտան մայիսի նիհայէթինէ գատար հասըլ օլմուշ վէ օլաճագ չէվրէնթինին էտանը էվվէլճէ նագտէն լիրա 100 զրուշա օլարագ վէրիլմէք իւզրէ պէհէր շուվալը 15 բարայա թալէպի էօհտէսինտէ օլուպ մայիսին իքինճի բազար էրթէսի կիւնիւ պիլ միւզայէտէ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն վէ իւչիւնճի սալը կիւնիւ թէքարրուր իտէն ֆիւթթինէ 0/0 5 զամմը գապուլ զըլընճաղընտան իշթիրայէ թալիպ օլանլարընն լէվազիմաթը ումումիէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի։

Ֆէյ 23 նիսան 99.

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կը բռնէ ի Լիվրբուլ Լ. Աբէ-Ելան Նաւահանգստաց, Սէ- Ծոլ- և Դանուբ

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Թափոս շոգենաւը, նաւապետ Տընպաս, Լոնտոնէն մեկնեցաւ նախորդ ամսոյ 24ին, Մալդա եւ Պիրէոն հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, ուստից Օտեսա պիտի երթայ անմիջապէս։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն հետեւեալ շոգենաւք.

Ալֆա շոգենաւը, նաւապետ Ուէդքոդ, Մալդա, Շիրա, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար, եւ Լոնտոնէն պիտի մեկնի դէպի 28 Ներկայ ամսոյ։

Քուլվէր շոգենաւը, նաւապետ Տ. Հ. Մէյճըր. Զմիւռնիա, Կ. Պոլիս, Կալաց եւ Իպրայիլ երթալու համար, եւ Լոնտոնէն կը մեկնի դէպի 28 Ներկայ ամսոյ։

Ֆոլկ Եոմա շոգենաւը, նաւապետ Պոն, Սելանիկ, Կ. Պոլիս, Պաթում, Բոռի եւ Թայգան երթալու համար, եւ Լոնտոնէն պիտի մեկնի մայիս 1ին։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ և Մէյնբրէյրլանի Դէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանթ	7,000	Մալթա	3,000
Աղրա	3,000	Մորէա	2,500
Ալէքթ.	3,000	Նանր	2,500
Պոռնէա	4,600	Բանանա	5,000
Պոռնվէա	3,800	Բրրնէա	3,200
Պոլտէ	2,500	Բալթիա	3,000
Պրէմնէ Գոռ	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆանիա	5,000	Սիրիա	4,600
Քարթաճնա	4,700	Սարէա	3,000
Շերոռէյ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէվերա	2,500	Սիրոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թրրիթ	3,000
Քէտոր	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարմոռ	3,000		

Մորէոյ շոգենաւը, նաւապետ Պըրաուն, Լիվրբուլէն հասաւ այլ եւ այլ վաճառք բերելով եւ ի մօտոյ դարձեալ Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Սատրագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ.
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ, Մէյնբրէյրլանի Լ Օրթայ դէջ կանոնաւորապէս բռնող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Աբարար	2,500	Ռոբերս
Աբերտէյ	2,500	Քրուիքշանք
Լաֆոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէդոնիա	3,500	Մարշ
Բոռնէա	2,800	Ֆօթբրիճ

Այս շոգենաւք կին ֆամբրդներ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վաճառք կընդունի Եւրոպական Երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլիայէն և Բոնիի Դէջ կանոնաւորապէս բռնող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղի և արագ ուղեւորութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ Փոթի երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մինկելէ, որ մայիս 9ին Մարսիլիայէն պիտի ելնի եւ Մայիս 16ին Կ. Պոլսէն պիտի ելնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէօշ։

Նաւագնացքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ. Գործակատարս
ԼՈՐԱՆ ԲԼՈՒՈՒԼ
Մոմճանէ փողոց, թիւ 114

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ և Մէյնբրէյրլանի Դէջ բռնող շոգենաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փանոթոս	4,200	Ուլբրէ	3,000
Ֆրոս	4,000	Նեբբիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բեբա	3,000
Աբոսդրբիս	3,250	Իշլա	2,600
Թեպե	3,250	Ադանդրէ	1,700
Մակդալա	3,250	Լոքէ	800
Նեբա	3,250	Օլինդա	800
Մարիոնիս	3,250	Սեռիլ	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Յ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյտանլըզ սոգաք, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան,
Վոյվոտա փողոց, Ղալաթա.

Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ.

Գործակատարներ

Ալէքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Քրիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Քէզրոբուլոյ

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ և Աբէ-Ելէց Դէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2,500	Ֆլորիան	3,700
Ալդեռաա	2,500	Ֆլորինա	3,700
Անտարտանիան	2,500	Ֆլավիան	3,700
Արինեան	2,500	Իտալիան	5,500
Աբրաման	3,700	Իսլանդիան	5,500
Պալմիրան	6,000	Իտրիան	5,500
Պոռնիսիան	6,000	Լիսպան	2,200
Քարթիլան	800	Լիկոռիան	2,500
Սայրենան	2,000	Լիսոն	800
Տորոս	700	Օքսրոս	700
Էճիբիշը	3,700	Բերտան	3,800
Ֆոսին	3,700	Ալանտան	6,800
[illegible]	3,700	[illegible]	[illegible]

Սայրենան շոգենաւը, նաւապետ Սգինդիֆօրտ, ամսոյս 7ին մայրաքաղաքս պիտի հասնի։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ սատրագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միսէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնաք Ֆրէտ, Էյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներ.
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր եղբարք.
Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վանման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլիերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկօրտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

ԼԱ ՍԷԶՈՆ

—o—

Բարիզի ԼԱ ՍԷԶՈՆ (Եղանակ) անուն նորաձեւութեանց հռչակաւոր հանդէսն, որ 15 օրն անգամ մը կը հրատարակուի եւ գունաւոր գեղեցիկ օրինակներ եւ ասեղնանկարներ կը պարունակէ, մայրաքաղաքիս մէջ ալ կը վաճառի, թէ՛ հատով եւ թէ բաժանորդագրութեամբ, միմիայն Բարտիսի գրավաճառանոցին մէջ, Բերայի մեծ փողոցը, 458 թիւ։

Գիները չափաւոր են։

Եկած է մայիս 16ի թիւը։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՒՆԵԷԹ–ԻԻԼ–ԼՈՒՂՈՒ
ԲԱՌԳԻՐՔ
ՖՈՒԱՆՍԷՐԻՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Աշխատասիրութեամբ
Շէ-էրէ- և Մէ-յել Եֆենտիներու

Անդամոց Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատան Գրաքննութեան ներքեւ Հրատարակիչ Գ-ուրէքէն Պ-ոլ-ոյ

Տեղ 24զդ

Գին բաժանորդագրութեան Կ. Պոլսոյ համար արծաթ դրկ.
Գաւառաց համար » »
Իւրաքանչիւր տետրին դրկն է
Բաժանորդագրութեան տեղին է բամեան Գրատունը, Կ. Պոլիս, Գ.
25րդ տետրէն բաժանորդագրողներ պիտի դարձրի։

ԱՇԵՐԻ Վ
եղական գ
է հերաց
տեսակ գ
թիւնեանց
պատակին
մարմարախաս
տիշ բարա
թիւններէ
ուել գոհ կընէ
ծածողները։
Մանաւանդ
գեղանուհի գործածութեան
մարը անհրաժեշտ է այս, ք
կառաւարացնէ ու մեծաքա
փայլուն և կակուղ կընէ գլխու
ծերը մազը։ Որև է պատճառաւ
նաթափ եղածը անվրէպ իր
կին գոյնին կը վերադարձնէ,
հաստատ մազը կը վերահաստ
ափածին տեղ նոր մազ կը
յընէ եթէ արմատը փճաց
(քանզի բնութեան մէջ ոչինչ
րող է մազ բուսցնել երբ ար
փտած է), գլխուն ճերմակ
չուտով կանհետացնէ։ Մինչ
բնական ու փայլուն մազի առա
թեամբ գլխոյն զարդարութիւն
ծածողը խիստ վայելչագէմ
բանք մը կատանայ։ Մարդ
քիս մէջ և այլ տեղեր բաց
գործածողք այսպէս կը վկայ
նուշահոտ չուբ մ'է, չէրը
թուղթի մէջ ամփոփեալ է։
վաճառք և այլ շատեր կը
Այերի վիկօրը հարցնել պէտ
Գլխաւոր տեղին է Մինասեան
ըիկեան վաճառատունը Ղալ
կոստանդնուպօլսոյ։

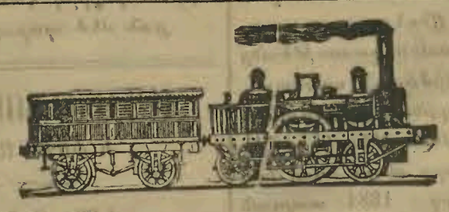

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻԻԶԻԻՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ
Մկրտ. 1 Ապրիլ (Ն. Տ.) 1883, Դէջ- ցոր պնորէնս-Ռիթ

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻԻԶԻԻՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

Կայարան	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36
	Առաւօտ									Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս . . . . . Երթ	6 38	7 15	7 44	8 16	8 47	9 13	10 10	10 35	11	12 1	12 30	1 47	2 23	2 59	3 30	4 4	4 40	5 14	5 50
Գում–գարու	6 49	7 27	7 54	8 27	8 58	9 24	10 21	10 46	11 11	12 12	12 40	1 58	2 34	3 10	3 41	4 15	4 51	5 25	6 1
Եէնի–գարու	6 53		7 59			9 28	10 26	10 51	11 15	12 17	12 44	2 3	2 38	3 14	3 45	4 19	4 55	5 29	6 6
Տավուտ փաշա	6 56		8 1			9 31	10 29	10 54	11 18	12 20	12 47	2 6	2 41	3 17	3 48	4 22	4 58	5 32	6 9
Սամաթիա	7		8 5			9 35	10 34	10 58	11 22	12 24	12 51	2 10	2 45	3 21	3 52	4 26	5 2	5 36	6 14
Եէնի–գուլէ	7 5	7 41	8 11	8 35	9 9	9 38	10 40	11 3	11 28	12 28	12 55	2 14	2 51	3 25	3 58	4 30	5 8	5 40	6 20
Մաքրիգիւղ	7 17	8	8 24		9 23		10 54		11 42				3 3		4 12		5 22		6 34
Այ–Սիմէֆանոս		8 14	8 35		9 34		11 5		11 55						4 23		5 33		6 50
Քիւչիւք–Զէքմէճէ . . . . Ժամանում		8 25							12 4										6 59

ՔԻԻԶԻԻՔ–ՉԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

Կայարան	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39
	Առաւօտ									Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք–Զէքմէճէ . . . . . Երթ			7 34									1 39							
Այ–Սիմէֆանոս			7 45		8 41		9 45		11 28			1 50					4 40		5 52
Մաքրիգիւղ	6 50	7 23	7 58		8 54		9 58		11 41			2 4		3 12			4 53		6 5
Եէնի–գուլէ	7 7	7 37	8 12	8 41	9 9	9 44	10 12	11 27	11 55	1 1	1 39	2 19	2 55	3 26	4	4 36	5 10	5 45	6 22
Սամաթիա	7 12	7 42	8 16	8 45	9 15	9 48		11 31	11 59	1 6	1 44	2 23	2 59	3 30	4 4	4 40	5 14	5 50	6 26
Տավուտ փաշա	7 16	7 46	8 20	8 49	9 17	9 52		11 35	12 3	1 10	1 48	2 27	3 3	3 34	4 8	4 44	5 18	5 54	6 30
Եէնի–գարու	7 20	7 49	8 23	8 52	9 20	9 55		11 38	12 6	1 13	1 52	2 30	3 6	3 37	4 11	4 47	5 21	5 57	6 33
Գում–գարու	7 25	7 54	8 28	8 57	9 25	10	10 22	11 43	12 11	1 18	1 57	2 35	3 11	3 42	4 16	4 52	5 26	6 2	6 38
Կ. Պոլիս	7 34	8 3	8 37	9 6	9 34	10 9	10 31	11 52	12 20	1 27	2 6	2 44	3 20	3 51	4 25	5 1	5 35	6 11	6 47

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՓՈՐՍԱ

Ղալաթիա 26 ապրիլ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԻԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 զրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, զրչ. 110,30 առ Անգլ. լիր	
Փարիզ 3 » Ֆր. 22,82 1/2 առ Օսմ. լիր	
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ	
Օսմ. Գանու գրոյուեցաւ (գ. կ.)	13,5
բացուեցաւ	13,2
կէս օրին	13,2
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի (գ. կ.)	81,7
Անգլ. լիր	
Օսմէրթ ֆէնէրալ 6 0/0	5, 3
» Օթման	4, 0
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8,12
Գրէքաթ ֆէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1865 (Մուֆթոն) 6 0/0 Ֆր.	77
» 1865 » 6 0/0	74,
» 1869 (Ռինոր) 6 0/0	64,50
» 1871 (Գօն տիւ Թրէզօր)	23,
» 1873 (Ռինոր) 5 0/0	59,
Բուլգարի երկաթուղի	57,25
Լաւրիոն (գ. կ.)	173,
Թրամուայ Օսմ. լիր	330,
Թղթադրամ »	1000
Հէվալէրիա	30
Ոսկեր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 զրչէն) Զրչ.

Անգլիական ոսկի	110 3
Գերմանական »	87 32
Ռուբլի	90 10
Դրաքմիս	51 20
Ֆրանսական ֆրանք (գաբիք)	912
» տրծաթ (նոր)	91
Մինճիաէլի տարբերութիւն	108 16
Լեցնոց	103 20
Ֆինդնոց	103 20
Մէրճանիք	101 2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնտրա 7 մայիս.

Անգլ. ֆունտ.	102 1/16
Օսմ. »	11 5/8
Փոխ. 1865	14 3/8
» 1869	12 3/8
» 1871	73 7/8
» 1872	23 1/2
» 1873	11 3/8
» 1877	85 3/4
Պանք Օթման	20
Ռուս. փոխ. 75ի	87 1/2
Եգիպտ. միացեալ	73 1/8
» արտաքին	95
Յայրա Սանիէ	72 1/2
Փոխ. Ռոչիլա	97 1/4
Փոխնկոգիր փարիզի վրայ	

Փարիզ 7 մայիս

Գանգ. ֆունտ. 3 0/0	109 72 50
» » 3 0/0	80,5
Օսմ. ֆունտ.	11,79 50
Փոխ. 1865 Ֆր.	75
» 1869	63
» 1873	57
Օսմ. երկաթուղի	55 87 50
Պանք Օթման (գ. կ.)	755,
Գրէքաթ Լիոնէ (գ. կ.)	557 50
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	95,25
» » Արեւելեան	—
Իտալ. ֆունտ.	92,20
Եգիպտ. միացեալ	380,
Փոխնկոգիր Լոնտ. վրայ	25,22

Վիեննա 7 մայիս

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,90
Ռումէլիի երկաթուղի	26,

ԿԷՑ ՕՐ 4,52